

Кононец Н. В. Реализация принципа научности в процессе создания электронного учебника как средства ресурсно-ориентированного обучения

В статье автор исследует один из основных дидактических принципов, принцип научности, при создании электронных учебников как средства ресурсно-ориентированного обучения. Рассматриваются средства и дидактические приемы, которые используются в электронных учебниках, разработанных автором, для реализации принципа научности, организации научно-исследовательской работы студентов аграрных колледжей и достижения дидактических целей индивидуализации обучения студентов.

Ключевые слова: принцип научности, электронный учебник, ресурсно-ориентированное обучение.

Kononets N. V. Realization of the Principle of Scientific Character in the Process of Creation of the Electronic Textbook as a Means of Resource-oriented Training

The article explores one of the basic principles of teaching, the principle of science, to create e-books as a means of resource-based learning. Discusses the tools and teaching techniques that are used in electronic textbooks developed by the author for the implementation of the principle of science, organization of research work of students of agricultural colleges and achieve didactic purposes customize student learning.

Key words: principle of science, electronic textbook, resource-based learning.

Стаття надійшла до редакції 10.01.2013 р.

Прийнято до друку 24.01.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Гриньова М. В.

УДК 373.21.008.2:004 (045)

Л. О. Онофрійчук

**УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ КЕРІВНИКА
ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
У КОНТЕКСТІ РОБОТИ З ІНФОРМАЦІЄЮ**

Динамічні зміни соціально-економічної ситуації в світі, які призвели до формування інформаційного суспільства, вимагають переосмислення завдань дошкільної освіти і необхідність вибору керівниками дошкільних навчальних закладів (ДНЗ) стратегічних напрямів діяльності щодо інформатизації управлінського процесу.

На основі аналізу результатів досліджень акцентуємо, що науковці виокремлюють дві формальні ознаки процесу формування інформаційної епохи: більше половини трудових ресурсів суспільства зайнято в продукуванні та споживанні інформації; побудована система глобальної комунікації, до якої відкрито доступ для всіх охочих завдяки засобам обчислювальної техніки.

Констатуємо той факт, що для поліпшення управлінської діяльності керівника ДНЗ у час інформаційної епохи необхідно забезпечити заклад та органи управління освітою сучасною комп'ютерною технікою, інформатизувати систему управління освітою, підготувати керівників до використання інформаційних технологій в освітньому просторі та створити єдиний інформаційний простір. Спостереження доводять, що складність інформаційної ситуації в управлінні ДНЗ полягає в тому, що накопичується величезний масив різного ступеня репрезентативності інформації.

Проблемою створення та функціонування систем інформаційного забезпечення управління на матеріалі загальноосвітніх установ знайшли відображення у наукових працях В. І. Бондаря, В. В. Гуменюк, Л. І. Даниленко, Г. В. Єльнікової, В. І. Маслової, В. С. Пікельної, Н. Г. Протасової та інших; теоретико-практичні основи управління дошкільною освітою розкрито в роботах Л. В. Артемової, К. Ю. Білої, А. М. Богущ, К. Л. Крутій, Н. В. Лисенко, Л. С. Пісоцької, Л. В. Поздняк, К. І. Стрюк, А. Н. Троян та інших.

Виходячи з аналізу останніх досліджень, ми дійшли висновку, що проблема створення інформаційно-освітнього простору для керівників ДНЗ майже не розкривається, оскільки вона в основному розглядається у контексті управлінської діяльності загальноосвітніми та вищими навчальними закладами.

Метою статті є розкриття понятійного апарату означеної проблеми, основних шляхів та засобів роботи з інформацією в управлінській діяльності керівника ДНЗ.

Аналіз наукових досліджень, практичного досвіду з означеної проблеми дає можливість констатувати важливу роль інформації в освітньому середовищі. Оскільки на сучасному етапі розвитку суспільства створюється новий тип суспільства – інформаційний, в якому основним ресурсом є саме інформація.

Управління – це передусім усвідомлена діяльність людини, яка переслідує свої цілі. І не просто діяльність, а той особливий її різновид, пов'язаний із виробленням рішення, з організацією, спрямованою на втілення рішення у життя, з регулюванням системи відповідно до заданої мети, з підбиттям підсумків діяльності, з систематичним отриманням, переробкою та використанням інформації [1, с. 390]. Аналіз практичної ДНЗ переконав у тому, що ця система дій характерна і для управління ДНЗ.

Практичний досвід доводить, що для реалізації процесу формування і прийняття рішення керівнику необхідні різноманітні відомості про стан процесу виховання і навчання дітей, про основні напрями діяльності працівників ДНЗ, про стан зовнішнього освітнього середовища загалом. Говорячи про управління, відзначаємо, що воно неможливе без повної та якісної, достатньої та вчасно отриманої інформації і через паперові носії, і через електронні. Тому з терміном „управління” тісно пов’язане поняття „інформаційне забезпечення управління”.

Поняття „інформація” розглядається з різних підходів, котрі вкладають у нього свій зміст. На основі узагальнення змісту підходів ми зазначаємо, що прийнято виокремлювати три основні види інформації: біологічну, технічну і соціальну. У цьому випадку ми будемо розглядати соціальну інформацію, оскільки вона відображає діяльність людини загалом і конкретно у будь-якій галузі. Словник із соціального управління дає такі визначення терміну соціальної інформації: а) інформація – сукупність відомостей, необхідних для активного впливу на керувану систему з метою її оптимізації, б) інформація – набір вузько спеціалізованих даних, які продукуються в багатомільярдних кількостях у всіх сферах діяльності суспільства, в) інформація – необхідний резерв і ресурс соціально-економічного розвитку суспільства, подібний до інших ресурсів: трудових, енергетичних, матеріальних [9, с. 65].

Констатуємо, що на основі аналізу результатів досліджень інформація – це не просто повідомлення невідомих даних, це динамічний акт, що виражає оцінку стану явищ, процесів, предметів. Інформація – це відомості про стан системи, а та інформація, яка необхідна для оптимального функціонування управлінської системи, є управлінською [8, с. 65].

Характеризуючи роль інформації в управлінні ДНЗ як складною соціально-педагогічною системою, зазначаємо, що інформація в закладі є керівництвом до дії, оскільки освітня система є споживачем не тільки інформації, виробленої іншими системами, а й інформації, виробленої безпосередньо в самій системі; ця система акумулює інформацію, тобто накопичує та зберігає її; сама система є посередником в комунікації; інформація в системі опрацьовується, а отже, стає об’єктом діяльності; освітня система є виробником інформації, тобто вона функціонує; діяльність самої системи є джерелом інформації; інформація в системі стає предметом і об’єктом пошуку та здобуття [2, с. 9].

Інформаційна діяльність керівника ґрунтується на відповідних наукових принципах: методологічних (соціально-економічної детермінованості, системності, науковості, відкритості, конкретності, комплексності), організаційних (відповідності цілям управління, правової пріоритетності і законності, диференційованості інформаційних потоків, принцип міри, повноти та інтегрального аналізу інформації, інформаційної достатності, зворотного зв’язку, неперервності та

динамічності отримання і аналізу управлінської інформації) [3, с. 178 – 179].

Аналіз результатів досліджень дозволив нам дійти висновків, що пошук нових наукових способів ведення інформаційної діяльності керівника дошкільного навчального закладу визначається такими причинами: загальною тенденцією невинного зростання інформації та удосконалення діяльності керівників; необхідністю подолання стихійності та недоліків в організації інформаційного забезпечення; потребою модернізації змісту управлінської інформації; пошуком ефективних засобів оптимізації інформаційної діяльності керівника ДНЗ.

Ускладнення управлінської діяльності пов'язано з постійно зростаючим обсягом інформації, яка циркулює в закладі, вимагає все більшого часу для її збору та обробки. На жаль, на практиці керівники часто не справляються з постійно зростаючим потоком інформації, оскільки не можуть виділити з нього інформацію дійсно важливу, необхідну і, крім того, не завжди вміють швидко і якісно проаналізувати її. Пошук потрібних відомостей зазвичай займає у керівників багато часу, бо немає певних вимог до її обробки та зберігання. Прагнучи ж зібрати інформацію більш повну, конкретну та об'єктивну, керівники забувають про своєчасність її отримання [4]. Звідси, незважаючи на достатність найрізноманітнішої інформації, управлінські рішення часто приймаються при так званому „інформаційному дефіциті”, змінюються під впливом емоційних чинників, носять наказовий характер, не враховують реальні можливості і бажання колективу.

Формування інформаційно-освітньої системи управлінської діяльності є основою інструменту управління. Керівники ДНЗ повинні мати обов'язковий об'єм інформації про стан і розвиток тих процесів, за які вони відповідають, якими повинні керувати. Управлінська інформація може надходити з різних джерел, а саме: повідомлення, довідка з аналізом, преса, монографії, тематичні підбірки, фактичні та статистичні матеріали, експрес-бюлетні, огляд стану питань тощо. З практики управлінської діяльності маємо факти, що інформація інколи несвоєчасно приходить, є досить обширною та важко читається, не чітко вказано умови, вимоги тощо. Аналіз стану забезпечення інформацією процесу управління, проведений нами в окремих ДНЗ, показав, що в них накопичується банк інформації, але це накопичення носить елемент випадковості, хаотичності, неорганізованості. В цій несистематизованій масі різних даних важко виокремити головну, ту, яка необхідна для прийняття ефективного управлінського рішення. Паперові носії інформації можуть тільки передавати інформацію, але вони не мають можливості її приймати [3]. Таким чином, не забезпечується оперативність прийняття та ефективність управлінського рішення. Сучасність вимагає комп'ютеризації управлінської діяльності на всіх рівнях, що істотно скоротить терміни збору та обробки інформації, а також прискорить хід зворотної інформації.

Дослідженнями доведено, вся інформація розподіляється на зовнішню та внутрішню. Констатуємо, що для того, щоб ДНЗ розвивався і відповідав вимогам часу, керівник повинен бути інформований про нові дослідження у педагогіці, психології, методиках, про нові програми і технології в системі дошкільної освіти, а також законодавчої бази. Він повинен своєчасно отримувати інформацію про всі нові нормативно-директивні документи, які регулюють діяльність ДНЗ. Важливою є інформація про передовий педагогічний досвід по всіх напрямках роботи закладу [4]. Виходячи з цього, зовнішня інформація включає директивні та нормативні документи, навчально-педагогічну інформацію, інформацію про передовий педагогічний досвід.

До внутрішньої інформації відносяться дані про стан і результати діяльності в конкретному закладі. Це дані про стан здоров'я і результати виховання та навчання дошкільників; дані про педагогічні кадри та їхню діяльність; дані про матеріально-технічну базу; про організацію харчування та медичного обслуговування; дані про зовнішні зв'язки з іншими організаціями. Дуже важливими є високі вимоги до інформації, що надходить: максимальна повнота та стислість. Об'єм і зміст інформації залежать від цілей ДНЗ, його виду, рівня кваліфікації керівника. Всю інформацію можна розподілити на оперативну та стратегічну (тематична та підсумкова). Оперативна інформація має на меті виявити намічені відхилення в управлінні, наприклад в навчально-виховному процесі. Це ті дані, які потрібні керівнику для оцінки роботи закладу за день, тиждень, місяць, півріччя. Стратегічна інформація – це дані про підсумки навчального року, атестацію педагогічних кадрів, атестацію та акредитацію всього ДНЗ, про виконання програм розвитку, наказів, інструкцій тощо.

Розглядаючи процес управління ДНЗ з позиції змісту, можна уявити його як цілеспрямовану діяльність з регулювання педагогічного процесу з метою підвищення його рівня. За формою це буде процес аналізу інформації. Технологія складається з трьох етапів: збір інформації, її аналіз та прийняття рішення. Розглянемо кожен з них.

Збір інформації (моніторинг, аналіз). Професійно організований моніторинг дозволяє своєчасно виявляти випадки порушення і невиконання законодавчих або інших нормативно-правових актів; здійснювати аналіз причин, що лежать в основі порушень, а також готувати пропозиції щодо їхнього попередження надалі; вивчати ефективність діяльності органів управління освіти і підвідомчих їм освітніх установ, посадовців; виявляти позитивні та негативні тенденції в розвитку територіальних систем дошкільної освіти; розробляти пропозиції з усунення негативних чинників і ознайомлення з позитивним управлінським досвідом.

На думку А. С. Капто, ефективність методів збору і передачі управлінської інформації може бути значно підвищена за рахунок використання технічних засобів, таких як персональний комп'ютер,

Internet, селекторний зв'язок, диктофон, магнітофон, усі види кадропроєкторів, телевізійних устроїв, відеотелефон та ін. [6, с. 83]. Використання цих засобів дозволить значно скоротити витрати часу на збір і передачу інформації.

Будь-який управлінський вплив йде через інформацію управління. Прийняття рішень – це цілеспрямований процес переробки „інформації стану” в „командну інформацію”. Тут може виникнути протиріччя у результаті невідповідності між бажаним і дійсним станом об'єкта. Те ж саме можна сказати і про процес обробки вхідного потоку документів. У всіх випадках керівник повинен прийняти рішення. Вміння підготувати і прийняти управлінське рішення вважається одним з основних у діяльності керівника, оскільки саме воно дозволяє виділити працю керівника в особливий вид управлінської діяльності [10]. Але прийняти правильне рішення можна лише за наявності достовірної інформації на всіх етапах процесу його формування. Багато із зазначених вище авторів вважають, що інформація є тією основою, завдяки впорядкуванню та систематизації якої, керівники зможуть більш ефективно здійснювати свою діяльність.

На основі аналізу проведеного нами анкетування керівників ДНЗ інформація, яка поступає до керівників ДНЗ, у більшості випадків не відповідає цілям та задачам; зміст інформації на відображає повно та об'єктивно роботу ДНЗ та рідко використовується при прийнятті рішень; збір та обробка інформації здійснюється недостатньо своєчасно та оперативно; методи збору інформації не відпрацьовані і не відповідають цілям та завданням управління; методи обробки та зберігання інформації, як правило, не відповідають сучасним вимогам; інформаційні потоки не завжди забезпечують успішність вироблення управлінських рішень тощо. Дані аналізу дозволяють відзначити низьку інформаційну культуру керівників ДНЗ, слабе матеріальне забезпечення, несвоєчасність інформування керівників ДНЗ, не чіткість у розподілі функціональних обов'язків.

ДНЗ, який функціонує в сучасних умовах має постійно доводити свою привабливість, необхідність, іміджевий статус. Передусім це досягається високою якістю освітнього процесу та вмінням керівника збирати інформацію, аналізувати її, планувати свою роботу та приймати рішення. Таким чином, правильна та доцільна робота з інформацією забезпечує ефективність управлінської діяльності керівника ДНЗ. Для цього необхідно своєчасно отримати комплекс достовірної інформації, проаналізувати цю інформацію, прийняти управлінське рішення, засноване на проведеному аналізі та реалізувати прийняте рішення. Ми не претендуємо на вичерпне розкриття проблеми. Вважаємо, що за лаштунками нашого дослідження залишився аналіз комп'ютерного забезпечення управлінської діяльності керівника ДНЗ.

Список використаної літератури

1. Афанасьєв В. Г. Социальная информация и управление обществом / Виктор Григорьевич Афанасьев. – М. : Политиздат, 1975. – 408 с. **2. Биков В. Ю.** Система управління інформаційними базами даних в освіті / Биков В. Ю., Руденко В. Д. – К. : ІЗМН, 1996. – 288 с. **3. Гуменюк В. В.** Підготовка керівників загальноосвітніх навчальних закладів до створення і користування системами інформаційного забезпечення : навч. посіб. / Віра Василівна Гуменюк ; за ред. Л. І. Даниленко. – К. : Міленіум, 2004. – 272 с. **4. Даниленко Л. І.** Модернізація змісту, форм і методів управлінської діяльності директора загальноосвітньої школи : монографія / Лідія Іванівна Даниленко. – К. : Логос, 1998. – 140 с. **5. Єльнікова Г. В.** Наукові основи розвитку управління загальною середньою освітою в регіоні : монографія / Галина Василівна Єльнікова – К. : ДАККО, 1999. – 303 с. **6. Капто А. Е.** Без информации – нет управления / А. Е. Капто // Управление современной школой : пособ. для директора школы / ред. М. М. Поташник. – М. : АППЦИТП, 1992. – С. 79 – 87. **7. Карамушка Л. М.** Психологія управління : навч. посіб. / Людмила Миколаївна Карамушка. – К. : Міленіум, 2003. – 344 с. **8. Пісоцька Л. С.** Використання комп'ютерних технологій в управлінні дошкільною освітою / Леоніда Станіславівна Пісоцька // Наступність у навчанні інформатики майбутніх учителів початкової школи в умовах ступеневої вищої освіти : зб. пр. Всеукр. наук.-прак. семінару, м. Хмельницький, 29 – 30 квітня 2002 р. – К. : Інститут педагогіки АПН України. – 2002. – С.64 – 65. **9. Словник** психолого-педагогічних понять і термінів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://osvita.ua/school/psychology/1270> **10. Шамова Т. И.** Управление образовательными системами : учеб. пособие / Шамова Т. И., Третьяков П. И., Капустин Н. П. – М. : ВЛАДОС, 2001. – 401 с.

Онофрійчук Л. О. Управлінська діяльність керівника дошкільного навчального закладу у контексті роботи з інформацією

Статтю присвячено проблемі отримання інформації необхідної для управлінської діяльності керівника дошкільного навчального закладу, уточнюється поняття „інформація”, подаються різновиди інформації, необхідної керівнику. Автор розглядає поняття „управління”, „інформація”, „інформаційна діяльність”. Перераховуються принципи, на яких повинна ґрунтуватися інформаційна діяльність керівника ДНЗ, формування інформаційно-освітньої системи управлінської діяльності визначається як основа інструменту управління. Аналізуються види інформації.

Ключові слова: інформація, інформаційно-освітній простір, управління, дошкільна освіта, керівник дошкільного навчального закладу.

Онофрийчук Л. О. Управленческая деятельность руководителя дошкольного образовательного учреждения в контексте работы с информацией

Статья посвящена проблеме получения информации необходимой для управленческой деятельности руководителя дошкольного учебного заведения, уточняется понятие „информация”, подаются разновидности информации, необходимой руководителю. Автор рассматривает понятия „управление”, „информация”, „информационная деятельность”. В статье определены принципы, на которых должна базироваться информационная деятельность руководителя ДНЗ, формирование информационно-образовательной системы управленческой деятельности рассматривается как основа инструмента управления.

Ключевые слова: информация, информационно-образовательное пространство, управление, дошкольное образование, руководитель дошкольного образовательного учреждения.

Onofriychuk L. O. Management Activities Director of Preschool Educational Institutions in the Context of the Information

The author analyzed the concepts „control”, „info”, „information activities”. The lists the principles that should be based on information activities director KED. New scientific methods of information activity is determined by certain factors. The formation of information is the educational systems of management. The types of information are analyzed. Stages of technology management process are described.

Key words: information, information-educational environment, management, preschool education, preschool of the institution.

Стаття надійшла до редакції 10.01.2013 р.

Прийнято до друку 24.01.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Гавриш Н. В.

УДК 371.4:613.955

В. Г. Пасинок, О. М. Бельорін – Еррера

**ЗДОРОВ'ЯОРІЄНТОВАНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ
ЯК УМОВА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ**

Здоров'я – одна з головних загальнолюдських цінностей, а здоров'я населення країни – основа її могутності і благополуччя. Враховуючи сучасні тенденції погіршення здоров'я населення нашої країни, в тому числі дітей та молоді, реалізація всіх цілей і завдань освітнього процесу у